

Samet ERCOŞKUN / Yenişehir Kaymakamı

İbretlik Yönetici Hataları

Yeni medeniyetlerin kurulmasına öncülük yapmış önemli olaylarla doludur tarihimiz. Elbette her milletin tarihinde olduğu gibi, bizim de gururla çocuklarımıza anlatacaklarımızın yanında, hüznle dile getireceğimiz mahzunl, acılı günlerimiz olmuştur. Kimi zaman tarihin doğal seyri içinde devletlerin de doğduğu gibi bir gün öleceği tespitiyle açıklamaya veya elbette tarih kaçınılmaz olarak tekrerr eder avuntusuyla beceriksizliğimizi kamufle etmeye çalışsak da, bu durum yaşanan yönetici hataları yüzünden dönem dönem felaketler yaşadığımız gerçeğini örtmüyor. Yönetici hatalarını mutlaka, kullanmayı çok sevdiğimiz “ihane” kelimesiyle açıklamak gerekmiyor. Belki kimi zaman zararı ihanetlerle ortaya çıkanlardan daha hafif olmasa da, özünde iyi niyetli, vatan sevgisiyle atılmış, ancak basiretsiz, feraset yoksunu adımlardır bunlar. Adını nasıl koyarsanız koyunuz, ibret alınmayan tarih kendi türküsünü söylemeye, tekrar edip ilerlemeye devam ediyor. Buyurun meseleyi anlatmaya kafi geleceğini düşündüğümüz birkaç örneği birlikte değerlendirelim:

Savaş öncesi Osmanlı yöneticileri, Rusya’nın Balkanlar’da bir savaş çıkmasına müsaade edilmeyeceği şeklindeki vaadine inanarak,

Rumeli’de bulunan yetişmiş ve eğitilmiş olan 120 tabur askeri terhis etmek veya izne göndermek gibi inanılmaz bir hata ve gaflete düşmüşlerdi. Ne de olsa İttihatçılar “barış, müsavât” sloganları ile yola çıkmışlar ve Balkan milletlerinin kendilerine muhabbet beslediklerine samimiyetle inanmışlardı. Üstelik arazi anlaşmazlıkları dolayısıyla kesinlikle bir araya gelemeyen bu etnik unsurlara yardımcı olduğumuz ve Kiliseler Kanunu’nu kendi ellerimizle çıkartıp bize karşı güç birliği yapmalarının zeminini hazırladığımız bir dönemde. Yine, savaş öncesi Sırbistan’ın Almanya’dan aldığı top ve ağır silahların bizim topraklarımızdan geçirilerek Sırbistan’a götürülmesine izin vermek suretiyle, kısa bir süre sonra bize karşı savaşa girecek olan Sırp ordusunun güçlenmesine imkân verilmişti. Ayrıca, düzenli savaş planımız bile yoktu. Savaşta ordunun kullanacağı silah, cephaneye ve diğer teçhizat zamanında ilgili yerlere sevk edilememişti. Üstelik Ruslar’ın da o dönemde Japon yenilgisi sonrası zaten hiç eksilmeyen ilgisini tekrar Balkanlara yönelttiği bir dönemde duyarsızlık tüm hızıyla devam ediyordu. “O kadar ki, Sofya elçiliğinden Hariciye nazırlığına geldiği için bölgeyi yakından tanıması beklenen Âsım Bey dahi, Meclis-i Mebusân da Balkan

meselesi müzakere edildiği sırada “Balkanlardan imanım kadar eminim” demekte bir tereddüt göstermeyecektir. Yine kısa bir süre sonra bu makama gelen Hariciye nazırı Gabriel Noradukyan Efendi de Rusya ile temas kurarak bir savaş çıkamayacağı garantisini almış, Osmanlı devleti de bunun üzerine 120 tabur eğitilmiş askerini terhis etmekte bir sakınca görmemiştir. Tüm bu yaşananlar Balkan savaşlarında maruz kalınacak felaketlerin de adeta habercisidir”(1). Bütün bu gelişmelere rağmen Balkanlarda savaş çıkacağı daha nasıl anlatılabilir, nasıl ifade edilebilirdi? Geriye sadece savaşın resmi olarak ilanı kalmış. Sonuç, virana dönmüş vatan toprakları, bozguna uğramış bir ordu, İstanbul Çatalca’ya kadar sefalet içinde düşman askerlerinin önünden kaçmaya çalışan, tarihin ender olarak tanıklık yaptığı hazin göçün kahramanları Evlad-ı Fatihan’ın çaresizlik öyküsü. Basiretsiz yöneticiler ne yaptılar mı dediniz? Onlar bu hengâmede Payitahtta siyasi güçlerini perçinleyecek yeni hamleler peşindeydiler.

Ya Trablusgarp ve Bingazi’yi nasıl kaybettik? Gelin bu hüznü hikayeyi araştırmacı yazar Ayşe Hür’ün kaleminden takip edelim: “Roma’daki Osmanlı Askerî Ataşesi’nden İtal-

yanların savaş hazırlıklarına başladı. Haberleri gelmeye başladığında, 1909'daki 31 Mart Olayı'ndan beri iktidarı ellerine geçiren İttihatçılar, İtalyanların Trablusgarp'ı işgal edeceklerine çok ihtimal vermediler çünkü çok masraflı olacak böyle bir harekâtı milli birliğini yeni kurmuş olan İtalya'nın kaldıramayacağını düşünüyorlardı. Sadrazam İbrahim Hakkı Paşa ise, devletler hukuku ilkelerine güveniyordu. O kadar ki, İtalyan gazetelerinde boy boy savaş haberleri çıktığı günlerde bile İstanbul'daki İtalyan Elçiliği'nde poker partilerine ara vermemişti." (2). Neticede, çok uzun yıllar sonra Yemen'i de kastederek "oralarda ne işimiz vardı" diyerek bölgeyi vatan toprağı kabul etmeyen bazı meslektaşlarına yardımcı olmak istercesine Sadrazam İbrahim Hakkı Paşa bu toprakları İtalyan'ların işgal ve insafına terk etmişti.

Ya memleket severliğinden ağırlıklı olarak tarihçilerin şüphe etmediği Enver Paşa'nın Alman dostluğuna ve bunun gereği olarak gelecek lojistik desteğe güvenerek yazlık kıyafetle Sarıkamış'ın soğuşuna ölüme gönderdiği on binlerce Mehmetçiğin öyküsüne ne

demeli? Askeri taktikleri için uzmanlarına havale ediyoruz ama hesapsız kitapsız, hazırlıksız, Nasrettin Hoca'nın borç ödemede kullandığı ifade gibi "düşmanın ganimetine konulduğunda sırtınıza elbise, karnınıza yemek bulacaksınız" hedefiyle Sarıkamış'a yollanan Anadolu'nun gariban çocuklarının böyle bir dramı yaşayacaklarını tahmin etmek için işin uzmanı olmak gerekmiyor sanırım.

Mısır'ın Napolyon tarafından işgali öncesi yapılan sefer hazırlıklarından Paris'teki Osmanlı elçisi Seyyid Ali Efendi'nin seferin İngiltere'ye olduğu şeklindeki yanlış raporunu hangi ifade ile izah edebiliriz. Üstelik Mısır ordusu hazırlıklar kapsamında Arapça bilenleri istihdam etmiş İngiltere'yi işgal için(!). Fransa'daki elçinin rahatlatıcı bilgisiyle yetinmeyen Sadaret de boş durmamış, İstanbul'daki Fransız elçisinden sefer hazırlıkları ile ilgili bilgi vermesini istemiş. Elçi de bilgisi olmadığını söyleyince herkes evhamlarından kurtulduğu için rahatlamış. Zaten Fransa bize dost değil miydi? Fesat düşünmenin zamanı mı şimdi? Böylece herkes rahatlamıştı ama Fransızlar rahat durmamıştı. Sonrasının

ne olduğu herkesin malumu.

Sadece birkaç örnekle yetindiğimiz idarecilerin öngörememe hatalarına ilişkin durumlar arzu edilirse çoğaltılabilir. Ancak maksadın hasıl olduğunu düşünerek fazlasına gerek duymuyoruz. Elbette tarihteki olaylar kendi şartları içinde değerlendirilmelidir. Bugünden bakıp olayları ve şahısları yargılamak sağlıklı netice vermez. Zaten bizim de derdimiz bağcıyla değil. Sadece üzüm yemek istiyoruz. II. Abdulhamid'in ifadesiyle "tarihin değil hataların tekrerrüt ettiğine" inanıyor ve hataların da sadece geçmişte kalmadığını, şartlar oluştuğunda tekrarlanmak için fırsat kollayacağını hatırlatmak istiyoruz. Geçmişteki olaylarla ilgili hüküm verenler nasıl ki olayın kahramanlarının mazeretlerini bilmiyor veya dikkate almıyorsa, bugünkü idarecilerin mazeretleri de gelecek kuşakları hiç mi hiç ilgilendirmeyecek, herkes hatalarıyla baş başa kalacaktır. ■

Kaynakça:

(1) <http://www.gezginderji.com/2011/04/22/liebig-kartlarinda-balkan-devletlerinin-ordulari/> (2) <http://www.taraf.com.tr/ayse-hur/makale-siyasi-surgunler-diyari-trablusgarp.htm>

Osmanlı Balkan Savaşları

